

Fizikai Kémia BSc záróvizsga szabályok és tételsor_2023

Minden vizsgázó 2 db tételt kap:

- egyet az I. blokk tételei közül
- egyet a II.-IV. blokk tételei közül.

E tételek kidolgozására az ELTE SZMSZ HKR által előírt időkeretet kell biztosítani. A Vizsgázó ezek után a Bizottság előtt ad számot a tételek témáival kapcsolatos ismereteiről.

A Záróvizsga Bizottság a vizsga során a kiválasztottakon kívül a többi tételhez tartozó ismeretanyagból is tehet fel kérdéseket.

I. Termodinamika és kinetika

1. A termodinamikai rendszer jellemzői. A termodinamika axiómái. Entrópia, energia, munka és hő. Egyensúly izolált és izentropikus rendszerekben. A klasszikus termodinamika főtételei.

2. Entrópia- és energiabázisú fundamentális egyenletek. Állapotegyenletek. Energia és entrópia bázisú intenzív változók. Euler formula, Gibbs-Duhem egyenlet. Az ideális gáz és a reális gázok termodinamikai tulajdonságai, állapotegyenletek, fundamentális egyenletek.

3. Az egyensúly feltétele intenzív és extenzív mennyiségekkel kifejezve. Egyensúlyok termosztátban, manosztátban, valamint állandó nyomáson és hőmérsékleten. A H , F , G függvények definíciója, tulajdonságai, és szerepük a feltételes egyensúlyok leírásában.

4. Az S , U , H , F és G függvények, azok deriváltjai, Maxwell relációk. Mérhető mennyiségek, termodinamikai átalakítások. Termodinamikai folyamatok. Körfolyamatok, hőerőgépek és hűtőgépek.

5. Fázisegyensúlyok. A Gibbs-féle fázisszabály és alkalmazása. Egykomponensű rendszerek fázisegyensúlyai, fázisdiagramjai.

6. Kétkomponensű rendszerek egyensúlyai, fázisdiagramjai. Kettőnél több komponensű elegyek fázisegyensúlyai, fázisdiagramjai. Megoszlási egyensúlyok.

7. Ideális és reális elegyek. Fugacitás, aktivitás, standard mennyiségek. Kolligatív tulajdonságok (fagyáspontcsökkenés, forráspont-emelkedés, gőznyomáscsökkenés, ozmózis), ezek termodinamikai leírása.

8. Kémiai egyensúlyok reagáló rendszerekben. Az egyensúlyi állandó és a reakcióra jellemző standard mennyiségek. Az egyensúlyi állandó nyomás- és hőmérsékletfüggése.

9. A reakciókinetika alapfogalmai. Elemi reakciók sebességi egyenletének általános alakjai, azok megoldása. A reakciórend kísérleti meghatározása.

10. Kémiai reakciók ütközési elmélete. Az átmenetiállapot-elmélet bimolekulás reakciók esetén. A reakciósebességi együttható hőmérsékletfüggése.

11. Összetett reakciók alaptípusai, sebességi egyenleteinek megoldási módszerei. A kvázistacionaritás elve, használhatósága. Unimolekulás reakciók, harmadrendű reakciók mechanizmusa. Láncreakciók.

12. Katalízis és inhibíció, enzimkatalízis. Heterogén folyamatok kinetikája, heterogén katalízis. Oldatfázisú reakciók kinetikája. Transzportfolyamatok fenomenologikus leírása.

II. Elektrokémia

1. A homogén elektrokémiai rendszerek egyes tulajdonságai és jellemzői (elektrolit, elektrolitikus disszociáció, elektrolitoldatok, az elektroneutralitás tétele, erős és gyenge elektrolitok, az Ostwald-féle hígítási törvény, abszolút és relatív aktivitás, közepes aktivitás, aktivitási tényező, az aktivitási tényező változása a koncentrációval, a Debye – Hückel elmélet alapfeltevései és következtetései, az ionerősség, a pH fogalma és mérése)

2. Transzportfolyamatok homogén elektrokémiai rendszerekben (az ionok elektromos mozgékonyasága, az átviteli szám, az elektrolitok diffúziója és az elektromos áram vezetése, a vezetés mérése konduktométerrel, az elektrolitoldatok vezetését befolyásoló tényezők, fajlagos vezetés, moláris fajlagos vezetés, az elektrolitoldat moláris fajlagos vezetésének változása a koncentrációval, az ionok független vándorlásának törvénye)

3. Az elektrokémiai cella (az elektrokémiai cella definíciója, galvancia, elektrolizáló cella, celladiagram, cellareakció, az elektrokémiai cella elektromos potenciálkülönbsége, a „kapocsfeszültség”, az elektrokémiai cella „belső ellenállása”, az elektromotoros erő, az E_{MF} mérése, a Weston-féle normálem, a diffúziós potenciál, a cellareakció potenciálja, lehetőségek termodinamikai paraméterek meghatározására elektrokémiai mérések alapján)

4. Az elektródokkal kapcsolatos fontosabb fogalmak (az elektród definíciója, az elektrokémiai kettősréteg, egyensúlyok a fém/elektrolitoldat fázishatáron, a csereáram, az elektródpotenciál, egyensúlyi elektródpotenciál, az elektródreakció potenciálja, a Nernst-egyenlet, a „formális potenciál”, az elektródok osztályozásának szempontjai, elsőfajú elektródok, másodfajú elektródok, redoxielektrodok, egyéb besorolási lehetőségek)

5. A heterogén elektrokémiai rendszerekben végbemenő folyamatok (az elektródfolyamat, az elektródfolyamat részlépései, az elektródreakció, az áramsűrűség és a reakciósebesség kapcsolata, anódfolyamat, katódfolyamat, az elektródon átfolyó áram és az elektródpotenciál (illetve a túlfeszültség) kapcsolata, az Erdey-Grúz – Volmer (Butler – Erdey-Grúz – Volmer) egyenlet, a polarizációs görbe alakja, ha a sebességmeghatározó részlépés a diffúzió)

6. Az elektrokémia néhány gyakorlati vonatkozása (fémek korróziója (helyi elem modell; anódos- és katódos védelem, passziváció), a víz stabilitási tartománya, „stabilitási diagram”, Pourbaix-diagramok, az ionszelektív elektródok és alkalmazásaik, primer elemek (Leclanché-

elem, lúgos mangán-dioxidos elem, egyéb típusok), szekunder elemek, akkumulátorok (ólomakkumulátor, NiFe, NiCd, Li és Li-ion akkumulátorok), tüzelőanyag elemek, polimerek használata az elektrokémiai áramforrásokban, membránfolyamatok, az iparban használt fontosabb elektrokémiai cellák)

III. Kolloidika

1. Határfelületi többletenergia, felületi feszültség. Nyomás-egyensúly görbült felülettel elválasztott fázisok között. Folyadékcsépp göznyomásának, részecskék oldhatóságának függése a méretüktől.

2. A határfelületi (Gibbs-féle) termodinamika alapjai. A Gibbs egyenlet és alkalmazása kétkomponensű híg oldatokra. Az adszorpció fogalma és hajtóereje. A Langmuir-féle adszorpciós model.

3. A határfelület elektromos szerkezete (Gouy-Chapman és Stern modell). Specifikus és nem-specifikus ionadszorpció. A Stern potenciál és az elektrokinetika (zeta) potenciál kapcsolata.

4. Diszperziós kolloidok előállítása és a diszperziókban lejátszódó folyamatok. A kolloid stabilitás klasszikus (DLVO) elmélete. Kritikus koaguláltató elektrolit koncentráció. Polimer adalékok hatása kolloid részecskék kinetika állandóságára.

5. Makromolekulás kolloidok. A polimer konformáció statisztikus leírása. Kölcsönhatások a polimer-gombolyagban. Gumirugalmasság. Polimer és polielektrolit oldatok .

6. Asszociációs kolloidok. Micellaképződési modellek. A hidrofób kölcsönhatás, a tenzidek gyakorlati alkalmazásai, a micellák alakja.

IV. Laboratóriumi mérések

1. A hőmérséklet, a nyomás, a sűrűség, a törésmutató, illetve a folyadékok viszkozitásának mérésére alkalmas módszerek.

2. Kalorimetriás módszerek a folyamatokat kísérő energiaváltozások követésére. Fázisdiagramok meghatározása kísérleti adatok alapján.

3. A moláris tömeg, illetve a párolgáshő meghatározására alkalmas módszerek. Oldatok jellemző adatainak meghatározása fagyáspontcsökkenés mérésével.

4. Kísérleti módszerek a reakciók előrehaladásának követésére, a reakciók kinetikájának tanulmányozására. A konduktometria és a spektrofotometria alapjai.

5. A pH meghatározására alkalmas módszerek. Sav-bázis indikátorok disszociációállandójának meghatározása.

6. A galvancia elektromotoros erejének meghatározására alkalmas módszerek.